

Qosqar NARQABİL

Tanınmış memar Sabir Səda astma xəstəliyinə yoluxdu, az qala ölmüşdü. Yəqin ki, Allahın ona yazdığı gəldi, o dünyadan qaçdı.

Özünə gələn kimi pəncərədən görünən alma ağacını gözədən keçirdi, günəşin parlaq nurundan gözlərini qıydı. Və həmin dəqiqə dünyanın bütün sərvətlərinin o alma ağacındakı yarpağa qonan toz zərrəsi qədər dəyərsiz olduğunu anladı, elə o andaca gözləri açıldı. O, gözlərin bu dünyada mövcud olan hər şeyi görmədiyini, insan övladının könlündəmi, ürəyindəmi, hardasa başqa bir cüt gözü olduğunu qəlbən hiss elədi və onlar açılmadan ölməyin nə qədər dəhşətli olduğunu anladı.

Bəli, bu xəstəlik onun daxili gözlərini açdı. Və o başa düşdü ki, dünyanın bütün nemətlərini qamarlamağa hazır olan insan, vaxt gələndə nəfəs almaqdan belə məhrum ola bilər, nəfəs ala bilməzsən... Ayağın üzəngidə olarsa, al ayağı mənim, deyə düşünən adamlar, bu dünya bir qurtum havaya dəyməz. Əgər Allah istəməsə, insan nəfəs ala bilməz... Eh, insanlar! Siz elə düşüncəsiz ki, hər şeyə qadırsız, bütün dünya sizin ayağınızın altındadır, sadəcə, ölinizi uzatmırsınız? Bir udum hava! Bunu başa düşün...
Onun bu xəstəliyə haradan yoluxduğunu bəlli deyil. Xəstəxanadan çıxandan sonra şiltəq və əsəbi oldu. Onu müayinə edən həkimlər müxtəlif diaqnozlar qoydular, lakin hamısı bir nəticəyə gəldi - müalicənin dərmanı təmiz havadır.

- Alo! Eşidirəm! Ey, bu sənəmə? Sağalmısan? Səsinə eşitdiyimə şadam. Nəhayət, sən zəng elədin... Təmiz hava deyirsən, bizə gəl, Qafqaza gəl! Əvvəl burada bir az dincələrsən, sonra səni Kislovodskaya qədər müşayiət edərim, - yaxın dostum və tələbə yoldaşım Səlim Babullaoğlunun dəvəti mənə bir qədər təsəlli verdi.

Bəli, Səlim düz deyir. Oralar sərin, havası təmizdir. Burada işə hava getdikcə daha da isti olur. May ayı hələ bitməyib, amma günəş əmansızcasına yandırır. Yay yəqin ki, çox isti olacaq...
Astmanın fəsadları var: insan zəifləyir, unutqan olur, tez yorulur...
O, xəstəlik vaxtı, yüksək temperaturu olanda sayıqlayırdı və hər dəfə eyni yuxunu görürdü: "Günəş qürub edir... Pambiq tarlası... Tarlanın sonunda batmaqda olan günəşin şüalarını əks etdirən sakit çayın səthində səma, sonsuz səma görünür... O isə tənəddir bəşər çörəyə bənzəyən günəşə dayanmadan baxır. Günəş getdikcə yaxınlaşır. Və nəhayət, hər şey onun gözlərində yox olur və o qaranlıqda Sabirinin aydın, işıqlı üzünü görür. O, bir anlıq peyda olur və həmin andaca yox olur..." Bu nə yuxudur?

O qorxudan oyanır. Bütün bədəni yanır, ürəyi bulanır, titrəyir. Çarpayının başındakı şkaftan çaydanı götürüb acgözlüklə su içir. İçində yanan alov bir az sönəndə ayağa qalxır, tənəffəsə həyəətə çıxır. Su kranını açıb əl-üzünü yuyur. Fikirli halda, dalğın-dalğın skamyada oturur. Ömrünün bir çox xatirələrinin silindiği yaddaş səhifələrində yalnız Sabirina ilə bağlı mənzərələrin aydın görünməsinə özü də təəccüblənir. Sabirinin üzünü bu lənətlənən astma xəstəliyinin üzə çıxardığını, beləcə "içindəki gözlər"lə görməyə başladığını anlayıb, ürəyi narahat olur, zəifləyirdi.

Xəstəxanadan çıxdığından üç aydan çox vaxt keçib. Yaddaşı zəifləyib, xəstəliyə baxmayaraq qəlbənin dərinliyində tamamilə başqa, yeni bir xatirələrin səhifələri açıldı və Sabirina ilə ikisinin sevgi dastanı parlaq şəkildə başladı. Maraqlıdır ki, indiyədək onun üçün əziz olan, lazımlı sayılan bir çox şeylər yaddaşından silindi, ancaq Sabirina ilə bağlı olan bütün hadisələr ipdən-iyənə qədər dirilməyə başladı. Maraqlıdır, yəni xəstəliyin belə fəsadları ola bilər? Uzun zaman səninlə bərabər olan insanları unutmamağa başlaırsan...

O, demək olar ki, hər gecə eyni yuxunu görürdü... Dağların arxasında batan günəş. Qızaran günəşin şüaları altında qırmızı rəngə boyanmış pambiq tarlası. Cavanlığı orada, uzaqlarda, al-qırmızı günəşin çayda əks olunduğu yerdə qaldı və fikirli şəkildə ona baxdı... və birdən Sabirinin parlaq baxışları, aydın gözləri...

Bəli, Sabir Səda əvvəllər də gənclik illərinin xatirəsinə dalanda Sabirini xatırlayıb, tələbəliyən uzaq işıqlı anlarını şüvqlə hiss edir, amma ağı və düşüncələri onu toparlanmağa vadar edəndə öz həyatından məmnunluq duyurdu. Axı onun yanında mehriban, qayğıkeş həyat yoldaşı, təbiiyəli uşaqları var idi.

Yox, tale heç də insanı hər zaman sevindirmir, sevinc və xoşbəxtlik ilədə yamaşdır. Tale, bəzən bir əli ilə aş çəkər, o biriylə baş kəsir. Həyat yoldaşı ağır xəstəlikdən sonra dünyasını dəyişdi. Uşaqlar artıq çoxdan böyüdüblər, hərəsi bir tərəfdə yaşayır. Bəli, nahaqdan demirlər ki, qocalıq tənhalıqdır. Böyük evdə özü tək qalır. Bəzən qardaşının kiçik oğlu gəlib evinə xəbər tutur, hərədən bir də onun evində gecəleyir. Onun dediyi kimi, oğlu başqa əyalətdə yaşayır, yüksək və məsul vəzifədə işləyir. O, bölgənin ən nüfuzlu adamlarından biridir. Məhz buna görə də qonşusunun qeybətini qırmağı sevmən mikrorayondakı bəzi qadınlar onu narahat etməyə cəsarət etmirlər. Əgər belə olmasaydı, "yəganə oğul qoca atasını tək qoyub", - deyənlər də tapırdı. Qızı öz ailəsi, həyat yoldaşı ilə birlikdə uzaq rayonda yaşayır. O, qızını narahat etmək istəmir.

Deməli, o, iki ildir ki, bu böyük evdə tək yaşayır. Qohumları və dostları yığış, məsləhətəşib ona yaxşı bir ardı tapmağa qərar verdilər. Atalarının tək qalmaması üçün evlənməsinə görə uşaqlarının da razılığını aldılar. Lakin planı həyata keçirmək qismət olmadı - o xəstələndi. Astma xəstəliyi onu yatağa məhkum etdi. Üç ay onun vəziyyəti ağır oldu. O, üç ay ölüm və həyat arasında çarpışdı. Ya əzizlərinin duaları kömək elədi, ya da taleyi ona daha bir şans vermək qərarına gəldi, o çətin vəziyyətdən çıxdı. Sabir Səda həyata qayıtdı. Amma adamsevmez, dalğın birinə çevrildi.

O, bütün günü skamyanın kənarında dinməz-söyləməz oturur, bir nöqtəyə baxaraq nə bərədəşə düşürdü... Əgər nə işə soruşsalar da cavab vermirdi, sadəcə, başını yelləyirdi. Dostları qızgın söhbət edən zaman da o susurdu. Nəzakət xatirinə gü-

Uzaqdakı sevgi atəşi

H
e
k
a
y
ə

Özünə gələn kimi pəncərədən görünən alma ağacını gözədən keçirdi, günəşin parlaq nurundan gözlərini qıydı. Və həmin dəqiqə dünyanın bütün sərvətlərinin o alma ağacındakı yarpağa qonan toz zərrəsi qədər dəyərsiz olduğunu anladı, elə o andaca gözləri açıldı. O, gözlərin bu dünyada mövcud olan hər şeyi görmədiyini, insan övladının könlündəmi, ürəyindəmi, hardasa başqa bir cüt gözü olduğunu qəlbən hiss elədi və onlar açılmadan ölməyin nə qədər dəhşətli olduğunu anladı.

lümsəyirdi. Bəzən içində qorxu hissi oyanır, ona elə gəlir ki, həyatı sanki boşluğa çevrilir.

Bir gün o həkimin yanına gətdi, özünün ruh halında dəyişikliklərindən danışdı, məsləhət istədi. Təcrübəli, məşhur həkim tibbi biliklərə və təhlillərə əsaslanaraq ona kömək etməyə çalışdı. Məlum oldu ki, şüuraltında basdırılmış ağır xatirələr selinin pik həddə çatdığı dövrüdür. Bu, əlbəttə, yaddaş itkisinə gətirib çıxarır. Həkim söhbət zamanı bir vacib məsələni yada saldı: bir vaxtlar əzab çəkən saf insan duyğuları insanın qəlbənin dərinliklərində qalır, gizləyir və qəlbən vulkan kimi partlayıb püskürəcəyi vaxtı gözləyir.

Əlbəttə, əgər o bomba partlayarsa, insan həyatını belə rəlsədən çıxara bilər. Təəsüf ki, bizim dövrümüzdə də tibb aləmi insan yaddaşı və psixikasına aid tibbi hadisələri tam təhlil edə bilmir. Yalnız bir şey aydındır ki, kimsə kimsə xatırlayırsa, ruhu ona sıx bağlıdırsa, dünyanın harasında olmasından asılı olmayaraq mütəq o insanın ruhuna xəbər göndərəcək, onu özünə cəlb edəcək və ya özünə tərəf çəkilməyə başlayacaq. İnsan ruhu kainatın dərtdə qüvvəsindən də güclüdür. Bir sözlə desək, əgər sən kim haqqında düşüncəyə gəlsən, o da səni xatırlayacaq. Bəli, bu tərəfi artıq tibbin işi deyil... Sağ olun, siz sağlamsınız, sadəcə, nikbin olun, hər şeyin yaxşı olacağına ürkədən inanın.

Bu sözləri həkim dedimi, yoxsa, təxəyyülünün məhsulu idi, xatırlaya bilmir. Ancaq bir şeyi dəqiq bilir ki, gözlərinin öndündə qırmızı qürub, pambiq tarlası, batan günəş, səthində qırmızı səma əks olunan sakit çay... və o, çayın kənarında oturan gənc. Səmada iş Sabirinin parıldayan gözləri, təmiz, işıqlı siması.

O, evə gəldi. Taxtda əyləşdi. Xəyalında işə yenə o mənzərə. Birdən yerindən qalxdı. Sanki o, bu kabusdan qurtulmağın asan yolunu tapdı. İçəridəki otağa daxil olub bə-

yük sandığı açdı. İçindən kiçik çamadanı götürdü. Sonra onu heyətə çıxarıb ağzını açdı və ondakı hər şeyi - müxtəlif şəkilləri, məktubları, kağızları yerə tökdü. Onları yandırmıq istədi. Bəli, belə etsə, bəlkə həmin tələbək çağları ilə bağlı xatirələrdən tamamilə qurtulardı. Amma o an hansısa jurnalın şəkli olan səhifə düşdü. Jurnalın rəngarəng parlaq vərəqindəki şəkli görəndə bədəni titrədi, sanki əqrəb çaldı. Bədəndəki tükrlər dərisinə iynə kimi sancıldı. Jurnal səhifəsini tələsik götürdü, üzərindəki şəkli baxanda ürəyi tez-tez döyündü. Bu onun yuxuda gördüyü mənzərə idi - şəfaqə bürünən pambıq tarlası, yarı batmış güneş, çay sahilindəki gencliyi. O isə uzağa baxırdı. Xalbay babanın briqadasında pambıq yığan tələbək dövrü.

Qırx ildən çox vaxt keçib... Bu foto Daşkənddən gələn rus fotomüxbiri tərəfindən çəkilmişdi. Foto "Gülüstan" jurnalında çap olunmuşdu. Axsam vaxtında qızıl pambıq tarlasından zövq alan əlaqəşi Şəfir Sabir Sədayev dostlarına nümunə olaraq göstərilməmişdi.

O, paytaxta, Memarlıq İnstitutunda oxumaq üçün gələndə şəkli kitabları arasında olub. Birinci kursu bitirib, təhsilini davam etmək üçün Moskvaya gedəndə də bu şəkli lazımlı əşyaları ilə birlikdə idi.

İkinci kursun sonunda institutun rəssamlıq şöbəsində oxuyan Sabrina ilə tanış oldu. Onların yataqxanaları yan-yanı idi. Hər gün instituta birlikdə gedib-gəlirdilər. Şair deməyə, sevən könüllülərin işıqlı telləri bir-birinə bağlıydı. Günlər tez keçir, ayrılığın hər dəqiqəsi qəlbi incidir. Sevginin parlaq, saf anları başladı. Bəli, sevgi nə sərhəd, nə millət, nə də dil tanımır. O elə qüdrətlidir ki, ürəyi danışmağa məcbur edir. Dünyanı tamam başqa, parlaq rənglərlə göstərir.

Gənc hər şeydə Sabirnamı görürdü. Nurlu səhər, xiyabandakı ağaclar, kafelər, çayın sahili, şəhərin ulduzlu səması - hamısı yalnız bir söz deyir: "Sabrina... Sabirina... Sabrina!" Amma gənc anlayırdı ki, taləyi onunla bağlanmayacaq. Qız da başa düşürdü ki, uzaq Asiyadan gələn oğlanla birlikdə olmaq imkansızdır. Hər ikisi yollarının ayrılacağına başa düşürdü. Amma nə olar, qəlbin əmrini ilə yanan sevgi atəşi köksünü yandırır, şah damarlarını çürüdəcək...

- Əlbəttə, mən sənin şəklini çəkəcəyəm. Görərsən, bütün həyatını mahiyyətini, hətta öz gözlərimdə də sənin surətində çəkəcəyəm. Bunu rəssamlar daxili təxəyyülün ifadəsi, ürək boyaları ilə çəkilmiş simvul əldəndirirlər. Məni başa düşürsən, Sabir, eşdirsən? Sabir, mən səni...

Sabirin ürəyi ağrıdan sıxılır, gözlərindən yaş çay kimi axır. Çünki o hiss edir ki, bu dəqiqə Sabrina onunla vidalaşır, həmişəlik, əbədi olaraq vidalaşır... Sabirinin ayrılıq dərdini ürək titrəyişləri ilə ifadə etdiyini başa düşür. Sabir qızı özünə tərəf çəkib bağrına basanda içindəki qəzəb tufanını çətinliklə saxlayır. Sabirin gözlərindən axan yaş Sabirinin üzünə düşür, yanğını yandırır. İki sevgən ürək səhərə qədər yataqxananın evyanında oturdu.

Qız bu gün gündüzdən sonra öz yurdu Kabardin - Balkariyaya yola düşəcək. O, Sabir ilə birlikdə institut rəsmiləri ilə bir-bir görüşmək lazımı sənədləri imzaladılar. Onların çoxu belə istedadlı qızın institutun verdiyi gəndərişlə Moskvada qalmayıb uzaq dağlıq bölgəyə gedəcəyinə təəccüblənirdilər. Belə istedadlı qız... O bir neçə dəfə beynəlxalq tələbə festivallarının qalibi olub, onun rəsmiləri, hətta xarici ölkələrdə də tanınır. Onu işləməyə xarici ölkələrə dəvət edirdilər. Niyə qarşısındakı şöhret-

dən əl çəkir, başına qonan xoşbəxtlik quşunu öz əli ilə qovur? Moskvadakı incəsənət qurumlarının birində işləmək təklifini rədd etməyi axmaqlıq bilən, bu yolda hər şeyə razı olan, ölib-dirilib yürüyən tələbə yoldaşlarının sözlərinə belə əhəmiyyət verməyinə inadkar Sabrina çantasını götürərək vaxzala getdi.

- Bəlkə bir daha fikirləşsən... Getmə! Axı sən istedadlısın, - Sabir sən ümidlə gözləmə zalında bir nöqtəyə baxan qıza tərəf döndü.

- Yox, evə gedirəm. Hamısını düşündüm. Sonunda özümə qalib gəlməyə, bəli, yenilsən də, qalib gəlməyə, özümü buna inandırmağa məcbur oldum. Bizim həyat tərzimiz fərqlidir. Orada mən valideynlərim, qohumlarım gözləyirlər. Demişdim... Sabir, anama demişdim. Sənin haqqında, ikimiz haqqında demişdim. Anam ağladı, "Bunu atana deməkdənsə, auldan getmək, ölkəni tərk etmək yaxşıdır", - dedi. Biz dağılırların adət-ənənələri fərqlidir. Məni hər zaman xatırla... Unutma.

...Və nəhayət, qatar gəldi. Sabirin ayaqları sanki boşaldı. Səndəyəyərkə vaxtə tərəf getdi. Qızın çamadanını kupeyə qoyub, aşağı düşdü. Pəncərə yanına gəldi. Üzünü ovucu ilə bağlayaraq sakitcə ağlayan Sabirnamaya baxdı. Qız Sabirin baxışlarını hiss edib, ona gülümsəməyə çalışdı. Qızın dodaqları titrəyirdi. Birdən Sabirinin iri, qara gözlərində parıltı göründü. Sabrina cold ayağa qalxıb, iki əli ilə qatar pəncərəsinin yuxarı dəstəyindən tutdu və var gücüylə aşağı basdı. Pəncərə yan tərəfə açıldı. Qızın gözlərində yenidən işıq şüası oynamağa başladı. O gülümsədi.

- Sabir, yadımdadır, mənə bir şəkli göstərmişdin, pambıq tarlası, qırmızı qürub və çay kənarında oturan sən... O çox gözəl şəkildir. Allah qoysa, mən onu elə çəkəcəyəm ki, görənlər heyrətlənsin. İnan mənə, çox yaxşı, canlı çəkəcəyəm. Sənə deməmişəm, o şəkildəki səhnəni düşün gəncə yuxumda görmüşəm. Onu burada (şəhadət barmağıyla sinəsinə işarə edərək) gizlətdim, o məndə, yaddaşında yaşayacaq.

Qız bunu deyib qatar pəncərəsinə yenidən bağlandı. Əlləri ilə üzünü örtüdü, çiyinləri titrəməyə başladı. Sonra hönkür-hönkür ağladı. Qatar hərəkətə başladı. Bədbəxtlikdən və ya xoşbəxtlikdən qatar sürəti artırılıb, daha sürətli hərəkət etməyə başladı. Çətin ayrılıq anları hər iki sevgilini öldən saldı.

Qatar getdi. Sabrina getdi...
...Sabir hirsli həyata baxdı. Tələsik çamadanından tökülən əşyaları geri qoymağa başladı. Jurnalda çap olunmuş şəkli götürüb, bir neçə dəqiqə baxdı. Gözləri qarşısında Sabirna canlandı. Qulaqlarında onun qırx il əvvəl dediyi sözlər cingildədi: "Al-lah qoysa, mən onu elə çəkəcəyəm ki, görənlər heyrətlənsin. İnan mənə, çox yaxşı, canlı çəkəcəyəm..."

Çamadanı içəridəki otağa aparıb əvvəlki yerinə qoydu. Həyəətə çıxıb taxtın üstündə uzandı. Gözləri bağlandı. Yuxu gördü. Geniş pambıq tarlası... və səmada qırmızı, ipək paltarlı Sabrina qollarını, sanki quş kimi açaraq, onu işarə ilə özünə tərəf çağırırdı. Nə isə zəng çaldı. Oyanı. Cib telefonunu idi. Səlim Babullaoglu zəng edirdi.

- Alo, bu haqda düşünmüsən? Nə vaxt gəlirsən? Keçən həftə də demişdim. Bakıya gəl! Şəbran deyilən yerdə gözəl istirahət mərkəzi tikilib. Oraya aparacağam. Əla kottec götürürük. Çox gözəl yerdir. Gəlsən, peşman olmasan. Hava da sənə. Hər kəs burə gəl bilmir. On gün burada qalacaq-sən, sonra qatara minib Kislovodskaya gedəcəksən... Yaxşı, gələcəksən?

- Yaxşı, gəlirəm!

Uzaqdakı dostunun sözləri ürəyini isitdi. Bəlkə o doğrudan da sağalar... Gedəcək, mütləq gedəcək...

Həyəti qardaşının oğluna tapşırıb, Bakıya uçdu. Səlim onu hava limanında qarşıladı. Dəniz sahilində səhər yeməyi yedilər. Nüfuzlu idarənin müdiri olan dostu təəssüflə Sabirə baxdı. O arıqlamışdı, xəstəlik onu qurutmuşdu. Belə istedadlı memar, hətta Bakıda tikiləcək bəzi binalarla bağlı məsləhətlər verən, bəzi certyojlara düzəlişlər edən, öz işinin ustası olan adamın bu hala düşməsi Səlimin ürəyini parçaladı, ona elə gəldi ki, dostu adamayovuşmaz olub, özünə qapandı.

Şəbran Bakıdan yüz otuz kilometr aralıda idi. Təxminən, bir saat dəniz sahili ilə yol getdikdən sonra, maşın sağa döndü. Meşə qoynunda, ağaclarla örtülmüş təpələrin ətrafında, sanki mavi dənizdə ard-arda üzən ağ gəmilər kimi düzülən ağ evlərə yaxınlaşanda, Səlim danışmağa başladı:

- Bu, Şəbran istirahət mərkəzidir. Bu kotteclərdə əl belə adamlar deyil, ilkinin tanınmış yazıçıları, rəssamlar və bəstəkarları istirahət edirlər, bu kotteclər məxsus onlar üçün tikilib. Bax, qarşıdaqı dördabəli bina beşulduzlu oteldir, orada Türkiyə, Ərəbistan, Avropa və Asiyadan gələn turistlər qalırlar. Sənə isə, bu kotteci Anar müəllimin özü danışdı. Təəccüblənmə, axı sən nə yazıçı, nə də rəssamsan. Ancaq istedadlı memarsan, sənin layihələrin Bakıda çox adama tanışdır. Onlardan biri də Anar müəllimdir.

Onlar həqiqətən, insanın qəlbinə işıqlandıracaq dərəcədə dəbdəbəli, müasir kottecə daxil oldular. Adama elə gəlir ki, pəncərəni açsan, dağın zirvəsindən sallanan ağ buludlar dağ küleyinin təsirilə içəriyə süzüləcək... Əlini uzatsan, dağa çatacaq. Hava sadəcə, möhtəşəmdir, bülür kimi o qədər təmizdir ki, başın yüngülləşir, gözlərin işıqlanır.

- Sən bir az dincəl. Mənim mobil telefonum sənə. Mən otelə gedib restorandan yeməkləri alıb geri dönəcəyəm, - Səlim çıxdı.

Sabir yuxuya getdi. Yenə həmin yuxunu gördü. O, yenə gəncliyinə qayıtdı. Sabirna ilə birlikdə sahilə gəzirdilər. Günəş üfünün arxasında batır, dənizin səthində parıltısı əks olunur. Dəniz səmayə, səma dənizə çevrilir. Ətrafdakı hər şey qırmızı rəngdədir. Sonra dənizin səthində pambıq tarlası görünür. Sabirna gah pambıq tarlasında, gah da dənizdə itir. Sabir yuxudan ayıldı. Səlimi gördü. O, yeməkləri soyuducuya qoyurdu.

- Axsam otelin böyük foyesində maraqlı bir tədbir olacaq, gedək? Xeyli insan var. Belə tədbiri qaçırmamaq olmas. Çox mədəni və ziyalı insanların sivil həyat tərzinə nəzər salaraq öz həyatının elə də dənizdə olmadığına əmin olacağını. Yeri gəlmişkən, deyim, hə, həyat haqqında, indicə yadıma düşdü ki, tələbə vaxtlarımızda sənə əlaqə olan rəssam qız var idi, onunla indi də tanışsın, ya yox?

Səlimin birdən Sabirnamı xatırlaması Sabiri ağılını itirəcək dərəcədə çəşirdi. Sanki hər hansı bir nalayiq iş başında yaxalanmış kimi çəş-baş qaldı. "O nəyi nəzərdə tutur? O mənə baxanda elə bil ki, ürəyim-dökülür oxuyur. Ya mən bilmədən nəso danışmışam? Yox, ola bilməz, o sadəcə soruşdu..."

- Yox, o qızı çoxdan unutmuşam. Pah, xatırladı, - Sabir narazı halda mızıldandı.

- Belə də, aydındır. Amma o səni unutmayıb... İki il əvvəl Bakıdakı böyük bir tədbirdə onu gördüm. O Bakının ən hörmətli qadınlarından biridir. Əgər bilmək is-

təsən, Sabirna Rza Əliəkbər qızı nüfuzlu ictimai təşkilata rəhbərlik edir. Rəssamlığına da söz yox. Nə isə, mən onunla salamaşdım. Mən onun qaldığı yataqxanaya yaxın olan yataqxanada yaşadığını, yaradıcılığını çoxdan izlədiyimi söylədim. Memarlıq fakültəsini bitirdiyimi və özbək Sabir ilə yaxın dost olduğumu dedim. O çəş-baş oldu. Məni tanıdı... Sən soruşdu. "İldə bir-iki dəfə telefonla danışırıq", dedim. Sənin telefon nömrəni vermək istədim, nədənsə istəmədi. Beləliklə, uzun müddət söhbət etdik. Söhbət zamanı onun tənha olduğunu bildim. Bir oğlu olduğunu, Moskvada aspiranturamı bitirdikdən sonra universitetdə işlədiyini dedi. Özü isə Nalçikdə yaşayır.

Sabir sanki sille vurulmuş kimi sənədlədi. Nə olsa da, siriini öldən verməməyə çalışdı. Nə desin, ağlasın, "bu lənətə gəlmiş xəstəlikdən sonra yuxularında ancaq Sabirnamı görürəm", desin? Sinosinə yumruq vurub qışqırsın, "mənə əzab verməyən tək sən qalmışdın", deyərək Səlimin yaxından tutsun, nə etsin?

Sabir bir az yorğun olduğunu deyərək üzr istəyib, başqa otağa keçib yenidən çarpayıtıya uzandı. Özünü yuxuya gedən kimi gözdədi.

Axsam otelin foyesinə getdilər. İçəri keçdilər. Əlində şampən şərabı ilə dolu qədəh tutan nəzakətli, zərif, səliqəli geyimli qadın və kişilər zaldə səssizcə gəzərək divarlardakı tabloları uzun müddət baxırdılar. Zaldə divarlarından asılmış müxtəlif rəsmlər, sanki ayrılığın, həsrətin bir növ həzrin ağrısını özünə çəkirdi. Sabir zaldə hündür divarın mərkəzində asılan nöhgəng tablolu görəndə sanki ürəyi dayandı.

Orada şəfqin şöləsinə bürünən pambıq tarlası, qürub, sakit səthində qırmızı səma olan çay və uzaqlara baxan yeniyetmə təsvir olunmuşdu.

Sabirin halı pisləşdi. Əlindəki qədəh yerə düşüb sındı. Hamı çevrilib ona baxdı. O hərəkətsiz dayanaraq rəsma baxırdı, sonra dizüstə yerə əyləşdi. Zaldə ölü sükut hökm sürürdü. Sabirin ürəyi sinəsində durmadan döyünür, hər zərbənin ağrısından köksü inləyirdi...

Gözlərindən yaşlar axmağa başladı. Sabir bu anda həyatı boyu yuxu ilə gerçəklik arasında yaşadığını başa düşdü. Salonda hələ də sükut hökm sürürdü.

Bir müddət sonra mərmər döşəmədə kiminsə ayaq səsləri eşidildi. Sabir geriye baxmağa özündə güc tapı bilmirdi. Ah, indi ürəyi parçalanacaq! O, gözlərini yumdu. O, kiminsə piçıldadığını hiss etdi: "Mən bu rəsmi hər gecə yuxularımda çəkdim..."

Sabir titrəyərkə gözlərini açdı. Qarşısında gözəl cizgiləri olan bir xanım gördü. Onun qalın saçları çiyinlərinə tökülərək üzünə gözləlik qatırdı. Onun gözəl, qara gözlərindən yaş süzülürdü.

- Sabir... Sabirna... - Sabir güclə dedi. O, ancaq eyni sözü təkrarlayırdı - Sabir... Sabirna... Sabir... Sabir...

Qadın isə hələ də onun yanında dizləri üstə oturmuş, nəvazişlə onun saçlarını sığallayırdı. Onun dodaqları titrəyirdi. O, piçıldadı:

- Mən bildirdim... Mən hər şeyi bilərəm. Səlim mənə hamısını danışdı... Bilirdim... Sənin gələcəyini bildirdim...

*Azərbaycan, Şəbran
2024-cü il*

*Özbəkçədən tərcümə:
Rəhmət BABACAN,
Mələhat QƏNBƏROVA*